

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 04.12.2023
Revizyon Tarihi (Revised) : 25.12.2023
Kabul Tarihi (Accepted) : 26.12.2023

TURED
JOTOĞ

Türkiye’de Turist Rehberliği Alanında Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi*

Bibliometric Analysis of Articles Published in the Field of Tourist Guidance in Turkey

Doç. Dr. Yasin KELEŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Tourism Faculty, Turkey
E-Mail: yasin.keles@omu.edu.tr

Arş. Gör. Asena KURT DÜNDAR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Tourism Faculty, Turkey
E-Mail: asena.kurt@omu.edu.tr

Nurdan BAL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Institute of Graduate Programs, Turkey
E-Mail: nbal0811@gmail.com

Ersin KESKİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Institute of Graduate Programs, Turkey
E-Mail: ers1999x@hotmail.com

Şeymanur AKÖZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye
Ondokuz Mayıs University, Institute of Graduate Programs, Turkey
E-Mail: seymaakoz05@gmail.com

Öz

Amaç ve Önem: Bu araştırmanın amacı, “Google Akademik” platformunda yer alan turist rehberliği konusunda yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir. Turist rehberliği alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmek, turist rehberliği alanının akademik gelişimine katkı yapması açısından önemlidir.

Yöntem: Araştırma nicel bir araştırma olup, bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Ekim 2022- Ocak 2023 arasında “Google Akademik” platformunda “turizm rehberliği, turist rehberliği” anahtar kelimeleri aratılarak taranan ve erişilebilen 347 makale bibliyometrik analize dahil edilmiştir.

Bulgular: Turist rehberliği alanında yayımlanan makalelerin sayısı 2012 yılından itibaren artmaya başlamıştır. Makalelerde en çok “turist rehberi” anahtar kelimesine yer verilmiştir. En fazla makale Özlem Köroğlu tarafından yayımlanmıştır. En fazla çalışılan konu turist rehberliği eğitimidir.

Atf için (for cited): Keleş, Y., Kurt DüNDAR, A., Bal, N., Keskin, E. & Aköz, Ş. (2023). Türkiye’de turist rehberliği alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 6(2), 131-147.

* Bu araştırma, Doç. Dr. Yasin KELEŞ tarafından Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı’nda 2022 yılında yürütülen “Turizm Rehberliği Araştırmaları” dersindeki çalışmalardan üretilmiştir.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Araştırma, turist rehberliği alanında Türkiye kökenli yayımlanan makalelerin gelişim sürecine ilişkin veri sunması açısından özgün olup alanda yapılacak yeni çalışmalara yönelik fikir verme potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, turist rehberliği, turizm rehberliği.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: The purpose of this research is to carry out a bibliometric analysis of articles published on the subject of tourist guidance on the "Google Scholar" platform. Carrying out bibliometric analysis of articles published in the field of tourist guidance is important in terms of contributing to the academic development of the field of tourist guidance.

Methodology: The research is a quantitative research and bibliometric analysis was carried out. 347 articles that were scanned and accessed by searching the words "tourism guidance, tourist guidance" on the "Google Scholar" platform between October 2022 and January 2023 were included in the bibliometric analysis.

Findings: The number of articles published in the field of tourist guidance has started to increase since 2012. The keyword "tourist guide" was used most frequently in the articles. The most articles were published by Özlem Koroğlu. The most studied subject is tourist guide training.

Originality/Value: The research is original in terms of presenting data on the development process of articles published in the field of tourist guidance originating from Turkey and has the potential to provide ideas for new studies to be conducted in the field.

Keywords: Tourism, tourist guidance, tourism guidance.

Paper Type: Research article

Giriş

Turizmin akademik bir disiplin olarak tanınması, turizm alanındaki araştırmaların sayıca artmasına yol açmıştır (Jogaratanam et al., 2005). Aynı şekilde turist rehberliğinin Türkiye’de "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" ile (2012) bir meslek olarak kabul edilmesiyle birlikte, turist rehberliği konusundaki araştırmaların ve akademik birimlerin sayısında da artışlar gözlemlenmiştir. Bir bilim dalındaki araştırmaların hem miktar hem de kalite açısından gelişimi, o bilim dalının performansının değerlendirilmesi açısından önemli bir faktördür (Law & Cheung, 2008). Turist rehberliği alanında yapılan araştırmaların mevcut durumunun ortaya konulması, alanın akademik gelişiminin yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Dünya Turist Rehberleri Federasyonu (WFTGA) turist rehberinin görevlerini "*yurt dışından veya yurt içinden gelen gruplara veya bireysel ziyaretçilere, bir şehrin veya bölgenin anıtları, yerleri ve müzeleri çevresinde rehberlik etmek; kültürel ve doğal mirası ve çevreyi, ziyaretçinin seçeceği dilde, ilham verici ve eğlenceli bir şekilde yorumlamak*" şeklinde ifade etmiştir (WFTGA, 2023). Aynı zamanda birçok araştırmacı tarafından turist rehberi, "bilgi veren ve bilgi kaynağı, akıl hocası" (Cohen, 1985), "aracı" (de Kadt, 1979; Nettekoven, 1979) ve "kültür aracısı" (McKean, 1976) olarak tanımlanmıştır. Turist rehberleri, turlarda önemli bir rol oynayarak gruba bilgi sağlayıcı ve mentor olarak hizmet etmekte, deneyimlerini ve bilgilerini gruba aktarmaktadır (Wong & Lee, 2012). Pond (1993), turist rehberinin rollerini; sorumluluk üstlenebilecek bir lider, misafirlerin ziyaret ettikleri yerleri anlamalarına yardımcı olacak bir eğitmen, konukseverliği artıran ve destinasyonu ziyaretçilerin geri dönmek istemesini sağlayacak şekilde sunan bir elçi, misafir için rahat bir ortam yaratabilecek bir ev sahibi ve bahsedilen bu rolleri nasıl ve ne zaman yerine getireceğini bilen bir kolaylaştırıcı olarak ifade etmiştir. Turist rehberinin görevleri ve atfedilen roller dikkate alındığında, turizm için ne derece önemli bir rol üstlendiğini değerlendirmek mümkündür. Bu sebeple turist

rehberliği alanında yapılan akademik çalışmalar gerek mesleki gelişime gerekse turist rehberliği alanının bir disiplin olarak gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada Google Akademik'te yer alan Türkiye kaynaklı ve turist rehberliği konulu makalelere ilişkin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Turist rehberliği alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik incelenmesi, araştırmalara ilişkin nicel bilgilerin sunulmasının yanı sıra hangi konularda çalışmalara ihtiyaç duyulduğunun ortaya konularak alana özgü araştırma gündemi oluşturulması açısından katkı sağlayacaktır.

1. Literatür Taraması

1.1. Turist Rehberliği Alanının Akademik Gelişimi

Türkiye'de turist rehberliğine ilişkin ilk belgelere 29 Ekim 1890'da yayınlanan 190 sayılı Nizamname'de rastlanmaktadır. Turist rehberliğini belli şartlara bağlayan söz konusu nizamnamenin yürütülmesini belediyeler sağlamaktaydı. Nizamnamenin amacı ise tercüman rehberlik yapanların ve aday olanların disiplin altında tutulabilmesiydi (Eser vd., 2018). 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte yabancı turistlere yönelik olası olumsuz propagandaların engellenmesi ve Türkiye'nin tanıtımına katkı sunması amacıyla Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleri ve bir grup aydın ile birlikte Reşit Saffet Atabinen'in başkanlığında "Türk Seyyahin Cemiyeti" kurulmuştur. Kurumun ismi sonrasında "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu" olmuştur (Altıntaş & Kurnaz Şahin, 2007). 8 Kasım 1925 tarihinde yayımlanan "Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname"de rehberlik mesleğinde eğitimin önemi dile getirilmiş ve uyulması gereken kurallar belirtilmiştir (Mısırlı, 2015). 1928 yılında ise ilk tercüman rehberlik kursları, 1935'te belediyelerde turizm şubelerinin kurulmasıyla da "Tercüman Rehber Kursları" açılmıştır (Çolakoğlu, Epik & Efendi, 2017). Daha sonrasında rehberlik mesleğinin turizm sektöründeki yeri ve önemi konusunda vurgu yapılabilmesi adına 1950'de "İkinci Turizm Danışma Kurulu" yapılmıştır (Ünlüönen & Boylu, 2009). 1951'de Türkiye Milli Talebe Federasyonu, tercüman rehberliğin gelişimine yönelik rehberlik kursları açmıştır (Güneş & Çobankir Şengül, 2017). 1963'te Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuş ve rehberlik mesleği bakanlığın denetimine alınmıştır (Ahipaşaoğlu, 2006). 1965 yılında New York Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi arasındaki eğitim öğretim anlaşması ile Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nde öğretime başlayan "Ticaret Öğretmen Okulu"na turizm bölümünün eklenmesiyle birlikte okul, Ticaret Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'na dönüştürülmüş ve "Turizm Öğretmenliği" bölümü yer almıştır. 1992-1993 eğitim-öğretim yılında ismi "Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi" olmuş ve "Turizm Öğretmenliği" anabilim dalı adı altında eğitim vermeye başlanmıştır (Yetgin, 2018). Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültelerinde "Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği" programı yer almıştır.

Turist rehberliğini konu edinen ilk yönetmelik; 1971'de çıkarılan "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği"dir (Güneş & Çobankir Şengül, 2017). 1983, 1995 ve 2005 yıllarında yönetmelik çeşitli değişikliklere uğramıştır (Çolakoğlu vd., 2017). Yönetmelik kapsamında Türkiye'de turist rehberliği eğitimi 1995 yılına dek Turizm Bakanlığınca yürütülmüş, üç ve altı ay süren kurslar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yabancı dil bilen, lise ya da üniversite mezunu kursiyerler sınavla alınıp ülke çapında veya bölge çapında kurslar ile Türkiye'nin tüm bölgelerinde veya belirli bölgelerde rehberlik yapabilecek düzeyde yetiştirilmişlerdir (Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği, 1986). Yönetmeliğe getirilen ek madde kapsamında, 2005 yılındaki değişiklikle birlikte turist rehberliği eğitiminin fakülte ve yüksekokullar bünyesinde yürütülmesi hedeflenmiş; buradan mezun olanlara gereken şartları yerine getirmeleri halinde bakanlık tarafından rehberlik kartının verilebilmesiyle konu akademik boyuta taşınmıştır (Kuşluvan & Çeşmeci, 2002). 2009 yılında "Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi"nin de bulunduğu meslek lisesi öğretmenliği eğitimi veren okullar kapatılarak fakülte haline getirilmiş ve Turizm Fakültesi açılmıştır (Yetgin, 2018).

Ön lisans düzeyinde ilk olarak 1992’de Ankara Üniversitesi’ne bağlı bulunan Başkent Meslek Yüksekokulu’ndan mezun verilmiştir (Tolga vd., 2015). Lisans düzeyinde 1997’de Erciyes Üniversitesi’ne bağlı bulunan Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu’nda turist rehberliği eğitime başlanılmıştır (Yenipınar & Zorkirişçi, 2013). Lisansüstü eğitim ise 2014 yılında Ege Üniversitesi’nde ilk olarak başlamıştır (Yenipınar & Çınar, 2018). Tezsiz yüksek lisans programı; 2015-2016 akademik yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde başlamıştır (Çokişler, 2017). 2023 yılı itibariyle toplamda 21 üniversitede rehberlik eğitimi tezli yüksek lisans, 10 üniversitede ise tezsiz yüksek lisans düzeyinde verilmeye devam etmektedir. 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibariyle doktora düzeyinde de turist rehberliği eğitimi verilmeye başlanmıştır (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2023).

Turizm rehberliği eğitimi günümüzde örgün ve yaygın eğitim olarak iki biçimde verilmektedir. Örgün eğitim, üniversiteler aracılığı ile yürütülmekte olup yaygın eğitim ise 2012 yılına dek Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) kursları kapsamında verilmekteyken 2012’de “Turist Rehberliği Meslek Kanunu”nun yürürlüğe girmesi ile birlikte birliklerin ortak önerileri ve KTB’nin onayı ile gerektiği hallerde, ihtiyaç duyulan dillerde ve bölgelerde sertifika programı verilebilmektedir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012).

Turist rehberliğinin “Meslek Kanunu” ile birlikte bir meslek olarak kabul edilmesi, devam eden süreçte gelişmesi ile birlikte bilimsel çalışmalar hem yurt dışında hem de yurt içinde artmıştır. İlk olarak yurt dışındaki çalışmaları inceleyerek, genel olarak hangi konular üzerinde çalışılmış, yıllara göre akışı nasıl devam etmiş ve hangi sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2. Dünyada Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Çalışmalar

Turist rehberliği konusunda uluslararası literatürde yapılan çalışmaların geçmişi 60 yıl öncesine dayanmaktadır. Çalışmaların sayısı 1990’lı yıllardan itibaren artmaya başlamıştır. Turist rehberliği mesleği hakkında ilk çalışmalar Smith (1961)’in turist rehberliği için coğrafya eğitimi gerekliliği ve Lopez (1980)’in turist rehberlerinin liderlik özelliklerinin tur kalitesi ve memnuniyeti üzerindeki etkisini incelemiş olduğu çalışmalarıdır. Daha sonra Cohen (1985)’in turist rehberlerinin tarihsel kökenini ve rolünün dinamik etkilerini incelemiş olduğu çalışmaya rastlanmaktadır. 1990’lı yıllarda turizm rehberliği eğitimi ve mesleki gereksinimler hakkında kapsamlı araştırmaların yapıldığı söylenebilir. Hughes (1991)’un araştırmasında turist rehberinin mesleki gereksinimleri ve kültürel etkileşim beklentileri incelenmiştir. Jacobson & Robles (1992) ise turist rehberi eğitim programı geliştirmişlerdir. Geva & Goldman (1991), turist rehberinden duyulan memnuniyeti incelerken, Reisinger & Waryszak (1994)’ın çalışmasında, Japon turistlerin Avustralyalı tur rehberlerinden beklentileri araştırılmıştır. Bazı çalışmalarda ise tur süreci araştırılmış, farklı milliyetlere göre turlardaki turist davranışı incelenmiştir (Pizam & Jeong, 1996; Pizam et al., 1997; Pizam, 1999). Özetle, turist rehberliği alanında dünyada 2000 yılına kadar yapılan çalışmalarda turist rehberliğinin mesleki gelişimine, turist davranışlarına ve tur rehberlerinden beklentilere odaklanılmıştır.

2000’li yıllara gelindiğinde ise genellikle turist rehberinin rollerine (Howard et al., 2001; Rabotic, 2010), turist rehberliği eğitimi, mesleki sorunları (Ap & Wong, 2001), beceri ve performansına yönelik çalışmalar (Christie & Mason, 2003; Huang et al., 2010; Reisinger & Steiner, 2006; Scherle & Nonnenmann, 2008; Zhang & Chow, 2004) yapılmıştır. 2012 ve 2013 sonrasında hazırlanan çalışmaların sayısında gözle görülebilir bir artış yaşanmıştır. Çalışmalarda genellikle turist rehberinin beceri ve yetkinliği (Barre, 2013; Fauziyah, 2012; Leshem, 2013; Min, Chen, Kao & Hsu, 2013; Pereira & Mykletun, 2012), rolleri (Best, 2012; Clausen, 2013), turist memnuniyeti (Brito, 2012), rehberlik eğitimi (Gorenak & Gorenak, 2012; Mohamadkhani & Ashrafi, 2013), turun kalitesine etki eden faktörler (Kiprutto, Sitati, Ipara & Korir, 2012; Koroglu & Koroglu, 2012;

Zillinger, Jonasson & Adolffsson, 2012), destinasyon imajı (Gelbman & Maoz, 2012; Wong, 2013), mesleki sorunlar (Hu & Wall, 2013; Nyahunzvi & Njerekai, 2013) konuları ele alınmıştır. İlerleyen yıllarda hali hazırdaki çalışma konularına (Ababneh, 2017; Chilembwe & Mweiwa, 2014; Çetinkaya & Öter, 2015; Çetinkaya & Öter, 2016; El-sharkawy, 2015; Kong, 2014; Kuo, Cheng, Chang & Chuang, 2018; Lin, Lin & Chen, 2017; Lovrentjev, 2015; Ninpradith, Viriyasuebphong & Voraseyanont, 2018; Pereira, 2015; Tatar, Herman & Gozner, 2018; Weiler & Black, 2015), bibliyometrik analiz (Weiler, Black & Torland, 2014), örgütsel davranış (Çetin & Yarcın, 2017; Tetik, 2016), turizmde engellilik (Chikuta, Kabote & Chikanya, 2017), kadın turist rehberleri (Masadeh, Al-Ababneh, Al-Sabi & Allah, 2018) gibi yeni içerikler eklenmiştir.

2019 yılı ve sonrasında, değişen ve gelişen turizm sektörü içerisinde yer alan turist memnuniyeti konusuna (Ariya, Sempale & Wishitemi, 2020; Eser & Çakıcı, 2021; Li, Song, Wang & Huan, 2021; Parsons, Houge Mackenzie & Filep, 2019; Seyitoglu, 2020; Syakier & Hanafiah, 2022) ve bunun yanında turist rehberinin beceri ve yetkinliği (Alazaizeh, Jamaliah, Mgonja & Ababneh, 2019; Alrawadieh, Çetin, Dinçer & Dinçer, 2020; Banerjee & Chua, 2020; Çokişler, 2022; Gültekin & İçigen, 2019; Jamaliah, Mgonja, Alazaizeh & Powell, 2021; Kassawnh, Al Makhadmeh, Shatnawi, & Al Najdawi, 2019; Li, Chen, Liu, Xu, Cao & Yang, 2022; Liu, Li & Sheng, 2021; Yetgin & Benligiray, 2019) konuları üzerinde yoğunlaşmış, aynı zamanda küresel salgın hastalıkların turist rehberliğine etkileri (Carvalho, 2021; Galí, 2022) de konu edinilmiştir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, dünyada turist rehberliği çalışmalarının konulara göre dağılımını Tablo 1'de izlemek mümkündür:

Tablo 1

Dünyada Turist Rehberliği Alanında Yapılan Çalışmaların Konulara Göre Dağılımı

Konu	Araştırmacılar
Turist Memnuniyeti	Hughes (1991), Geva & Goldman (1991), Reisinger & Waryszak (1994), Huang vd., (2010), Brito (2012), El-sharkawy (2015), Çetinkaya & Öter (2016), Lin vd. (2017), Kuo vd. (2018), Ninpradith vd. (2018), Seyitoglu (2020), Ariya vd. (2020), Li vd. (2021), Eser & Cakıcı (2021), Syakier & Hanafiah (2022)
Turist Rehberlerinin Roller	Cohen (1985), Howard, vd. (2001), Reisinger & Steiner (2006), Best (2012), Clausen (2013), Chilembwe & Mweiwa (2014), Çetinkaya & Öter (2015), Parsons, vd. (2019)
Mesleki Sorunlar	Ap & Wong (2001), Christie & Mason, 2003, Nyahunzvi & Njerekai (2013), Hu & Wall (2013), Ababneh (2017)
Eğitim	Smith (1961), Jacobson & Robles (1992), Gorenak & Gorenak (2012), Mohamadkhani & Ashrafi (2013), Lovrentjev (2015), Çokişler (2022)
Turist Rehberinin Beceri, Yetkinlik ve Niteliği	Lopez (1980), Zhang & Chow (2004), Scherle & Nonnenmann, 2008, Rabotic (2010), Bryon (2012), Pereira & Mykletun (2012), Fauziyah (2012), Barre (2013), Leshem (2013), Min et al. (2013), Chang (2014), Kong (2014), Weiler & Black (2015), Tatar vd. (2018), Kassawnh vd. (2019), Alazaizeh vd. (2019), Gültekin & İçigen (2019), Banerjee & Chua (2020), Liu vd. (2021), Jamaliah vd., (2021), Li vd. (2022), Pelit vd. (2022)
Örgütsel Davranış	Tetik (2016), Yetgin & Benligiray (2019), Alrawadieh vd. (2020)
Turun Kalitesine Etki Eden Faktörler	Enomoto (1998), Köroğlu & Köroğlu (2012), Kiprutto vd. (2012), Zillinger vd. (2012)
Destinasyon İmajı	Gelbman & Maoz (2012), Wong (2013), Pereira (2015)
Küresel Salgın Hastalıklar	Carvalho (2021), Galí (2022)
Diğer	Pizam & Jeong (1996) (<i>Turistlerin davranış özellikleri</i>), Pizam vd. (1997) (<i>Turistlerin davranış özellikleri</i>), Pizam (1999) (<i>Turistlerin davranış özellikleri</i>), Weiler vd. (2014) (<i>Bibliyometrik analiz</i>), Çetin & Yarcın (2017) (<i>Tur operatörleri ile aralarındaki farklar</i>), Chikuta vd. (2017) (<i>Engelli turistler</i>), Masadeh vd. (2018) (<i>Kadın turist rehberleri</i>).

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, dünyada turist rehberliği alanında yapılan akademik çalışmalar, birçok akademik alana göre sınırlıdır. Akademik çalışmaların tarihleri incelendiğine ise turist rehberliği konusunda ilk çalışmanın 1980 yılında yapıldığı görülmektedir. İlk çalışmadan 2000 yılına kadar ise oldukça sınırlı çalışma bulunmaktadır. Özetle, akademik çalışmaların yeni olması, alanın akademik gelişiminin son çeyrek asırda ilerlemeye yöneldiği değerlendirilmektedir. Türkiye gibi turistik arz unsurlarının çok çeşitli olduğu ve turist rehberliği bilgi kaynaklarının son derece zengin olduğu bir coğrafyada, turist rehberliği akademik alanının gelişimi birçok açıdan önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırmamızın amacı, Türkiye’de turist rehberliği alanında yayımlanan makalelere ilişkin bibliyometrik analiz yaparak alanın akademik gelişiminin mevcut durumunu ortaya koymak ve alana ilişkin araştırma gündemleri oluşturmaktır.

2. Yöntem

Bu araştırma nicel bir araştırma olup Türkiye’de turist rehberliği alanında yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini içermektedir. Bibliyometrik analiz, belirli bir alandaki, belirli bir süre zarfında, kişilerin veya kurumların ürettiği yayınların ve bu yayınların arasındaki ilişkilerin sayısal olarak incelenmesini sağlamaktadır (ULAKBİM, 2023). Bibliyometrik analizin temel hedefi, araştırmaların öncelikle nicelik ve ardından nitelik açısından durumunu belirlemektir (Berger & Baker, 2014). Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda yapılan çalışmaların nitelik ve nicelik bakımından incelenmesi, önemli konuların, sorunların ve eksikliklerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir (Van Raan, 2005).

Bibliyometrik analize dahil edilen yayınların kapsamını Ekim 2022 – Ocak 2023 tarihleri arasında Google Akademik’te “turizm rehberliği, turist rehberliği” kelimeleri taratılarak elde edilen 347 adet ulusal makale oluşturmaktadır. Makalelerin tespit edilme aşamasından sonra bibliyometrik analiz için bazı parametreler belirlenmiştir. Buna göre makalelerin anahtar kelimeleri, yayımlandığı dergiler, yayın yılları ve konu içeriği dikkate alınmıştır. Konudan bağımsız olarak verilen anahtar kelimeler konu sınıflandırmasında kapsam dışı bırakılmış, makalelerin içeriğine göre konu sınıflandırması yapılmıştır. Elde edilen veriler, turist rehberliği alanında yapılmış çalışmaların tarihsel gelişimi, alandaki çalışmaların eksiklikleri ve gelecekte ne gibi araştırmaların yapılması gerektiği hakkında yeni araştırmalara zemin hazırlayacaktır.

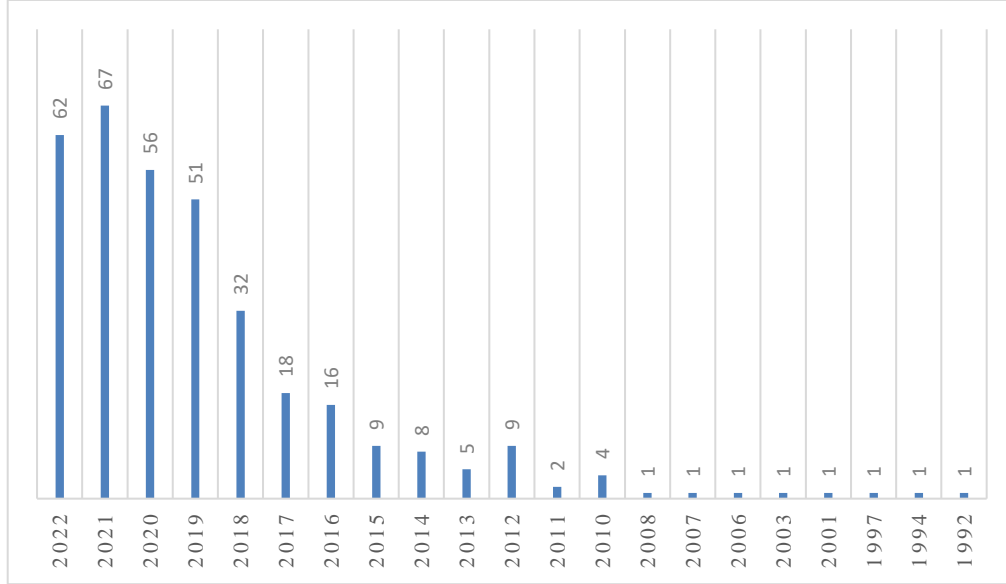
3. Bulgular

Bu çalışmada incelenen makaleler 1992 yılında başlamış olup 2022 yılına kadar devam etmiştir. Makaleler, Google Akademik’te “turizm rehberliği” ve “turist rehberliği” başlığı ile taratılmıştır. Sadece turizm rehberliği alanında yer alan makaleler çalışmaya dâhil edilmiştir. Belirlenen parametreler çerçevesinde elde edilen bulgular sırasıyla sunulmuştur.

Şekil 1’de de görüldüğü gibi, makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 1992-2022 yılları arasında toplam 347 makale yayımlanmıştır. İlk çalışma 1992 yılında Ercenk (1992) tarafından yapılmış olup “mesleki sorunlar” konusundadır. 2012 yılına kadar makale sayılarında çok fazla artış yaşanmamıştır. 2012 yılından itibaren kesintili olsa da turist rehberliği alanında yayımlanan makalelerin sayısı artmıştır. 2010’lardan itibaren turist rehberliği alanının diğer turizm alanlarından bağımsızlaşmaya ve turist rehberliği konusunda çalışan araştırmacı sayısının artmasıyla birlikte yayımlanan çalışmaların sayısının arttığını değerlendirmek mümkündür.

Şekil 1

Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 2 'de, Google Akademik platformunda taranan makaleler arasında en çok yayını olan yazarlara yer verilmiştir. Google Akademik platformunda, turist rehberliği alanında en fazla makalesi bulunan araştırmacı Özlem Köroğlu'dur.

Tablo 2

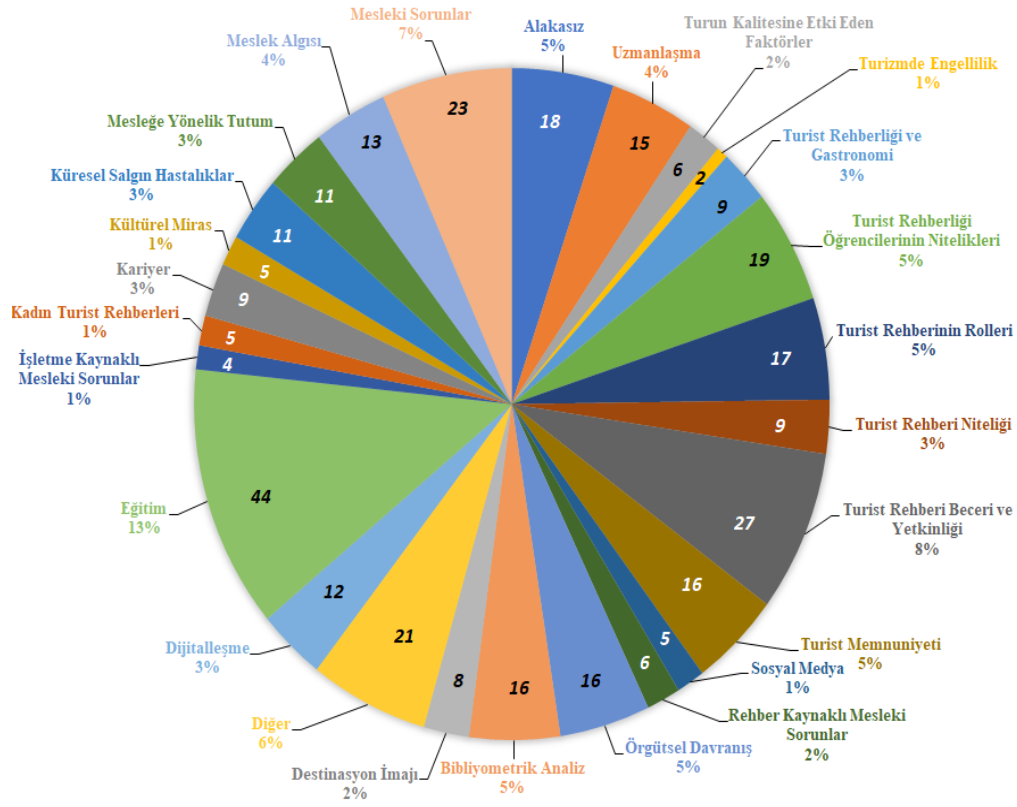
Turist Rehberliği Alanındaki En Fazla Makale Yayımlayan Yazarlar

Yazar İsimleri	Makale Sayısı	Yazar İsimleri	Makale Sayısı
Özlem KÖROĞLU	24	Zeynep ÇOKAL	7
Özlem GÜZEL	12	Seda ŞAHİN	7
Sinan GÖKDEMİR	11	Elbeyi PELİT	7
Ali KABAKULAK	11	Gül ERKOL BAYRAM	7
Tolga Fahri ÇAKMAK	9	İsmail KIZILIRMAK	6
Hande AKYURT KURNAZ	9	Yalçın ARSLANTÜRK	6
Hasret ULUSOY YILDIRIM	8	Saadet Pınar TEMİZKAN	6
Seçkin ESER	8	Hasan Hüseyin SOYBALI	6
Nazım ÇOKIŞLER	7		

Tablo 3'te makalelerin yayımlandığı dergilere göre dağılım incelendiğinde, en fazla makale "Turist Rehberliği Dergisi"nde (TURED)" (44) yayımlanmıştır. Bu dergiyi "Türk Turizm Araştırmaları Dergisi" (24), "Journal of Tourism and Gastronomy Studies" (21), Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi" (17) izlemektedir.

Şekil 3

Makalelerin Kategorilere Göre Dağılımı

Şekil 3'te de görüldüğü gibi, turist rehberliği alanında en fazla turist rehberliği eğitimi konusunda makale yayımlanmış olup, bunu turist rehberinin beceri ve yetkinliği konusunda yayımlanan makaleler izlemektedir. Bu iki konudan sonra en fazla mesleki sorunlar, örgütsel davranış, turist memnuniyeti ve turist rehberinin rolleri konularında çalışmalar yapılmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, turist rehberliği alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Makaleler "Google Akademik" platformunda erişilebilen makalelerle sınırlı tutulmuştur. Bu araştırma sonucunda, "Google Akademik" platformunda taranan Türkiye kökenli 160 makale incelenmiş olup en fazla makale Özlem Koroğlu tarafından yapılmıştır. Anahtar kelimelere göre turist rehberliği alanında en fazla makale yayımlanmış dergi ise Turist Rehberliği Dergisi'dir. Makalelerin anahtar kelimelerine göre dağılımı incelendiğinde, en fazla "turist rehberi" anahtar kelimesi ile karşılaşılmıştır. Makalelerin içeriklerinden yola çıkılarak gerçekleştirilen konu sınıflandırmasına göre en fazla turist rehberliği eğitimi alanında çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Şahin & Acun (2015)'ün Ulusal Turizm Kongrelerinde sunulan turist rehberliği konulu bildirilerin bibliyometrik analizini gerçekleştirdikleri çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmış olup en fazla bildiri sunulan konu eğitim konusudur. Çapar, Toksöz & Dönmez (2018)'ün turizm rehberliği alanının gelişimini ortaya koymayı amaçladıkları çalışmada tezler, bildiriler ve makaleler incelenmiş; sıklıkla turist rehberliği rolleri, turist rehberliği eğitimi, hizmet kalitesi ve meslek özellikleri üzerinde çalışıldığı ifade edilmiştir. Arıcı & Pelit (2021) 1988-2020 yılları arasında yayımlanmış olan iletişim temalı turist rehberliği çalışmalarını bibliyometrik analizini

gerçekleştirmiş olup, çalışmalarda en fazla müşteri memnuniyeti, turist rehberi performansı, iletişim teknolojisi tabanlı rehberlik uygulamaları, sanal gerçeklik ve destinasyon imajı konularının çalışıldığını ifade etmişlerdir.

Turist rehberliği alanında Türkiye’de yayımlanan makalelerin çok eski yıllara dayanmadığını değerlendirmek mümkündür. Yeni gelişen bir alan olan turist rehberliği alanının henüz emekleme döneminde olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Turist rehberliği alanında yapılan çalışmaların sayıca az olması, lisansüstü eğitimin henüz yeni olmasıyla açıklanabilir. Yüksek lisans düzeyinde eğitimin yaygınlaşmaya başlamasıyla beraber, alana özgü çalışmaların sayısının artması beklenmektedir. Bununla birlikte, turist rehberliği alanında doktora düzeyinde eğitim de yeni başlamış olup henüz ilk mezununu vermiştir. Turist rehberliği alanında doktora yapmış araştırmacıların sayısının artmasının, alanın akademik gelişimine de olumlu yansıtacağını değerlendirmek mümkündür.

Araştırmada bibliyometrik analize dâhil edilen parametreler sınırlı tutulmuştur. Bu husustaki amaç, özellikle konulara odaklanmak ve makalelere ilişkin geniş bir çerçeveden bakabilmektir. Bu yüzden konu sınıflandırması yapılırken makaleler detaylı olarak incelenmiş ve anahtar kelimelere uyuşmayan konular uzlaşılı ile sınıflandırılmıştır. Turist rehberliği alanının akademik gelişimini detaylı olarak inceleyebilmek için bibliyometrik araştırmanın şimdilik sınırlı görüntü sunduğu, özellikle konu/içerik-anahtar kelime uyumsuzluğunun hatalı sonuçlar doğurabileceği fark edilmiştir. Çünkü alanda yayımlanan sınırlı sayıdaki makalede her ne kadar “turist rehberi” anahtar kelimesi yer alsada birçok turist rehberinin sadece veri toplanan özne olduğu; makale sonuçlarının turist rehberliği alanına yönelik problem/çözüm/öneri sunmadığı dikkat çekmektedir. Bu yüzden özellikle sistematik literatür taramasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre özellikle turist rehberliği eğitimi konusunda makalelerin yayımlandığı görülse de alanın akademik gelişim sürecinde eğitim konusunun daha detaylı araştırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle turist rehberliği eğitimin niteliğini arttırmaya yönelik eğitim bilimleri temelli çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Yine turist rehberlerinin çalışma koşullarını ele alan araştırmalar da oldukça sınırlıdır. Çok disiplinli bir alan olan turist rehberliği alanında farklı bilim alanlarındaki araştırmacılardan yararlanmak, alanın akademik gelişimine de katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ababneh, A. (2017). Tourist guides and job related problems, analysis and evidence from Jordan. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 18(2), 200-217.
- Ahipaşaoğlu, H. S. (2006). Turizmde Rehberlik. (2.Baskı). Detay Yayıncılık.
- Alazaizeh, M. M., Jamaliah, M. M., Mgonja, J. T. & Ababneh, A. (2019). Tour guide performance and sustainable visitor behavior at cultural heritage sites. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(11), 1708-1724.
- Alrawadieh, Z., Cetin, G., Dincer, M. Z. & Dincer, F. I. (2020). The impact of emotional dissonance on quality of work life and life satisfaction of tour guides. *The Service Industries Journal*, 40(1-2), 50-64.
- Altıntaş, A. & Kurnaz Şahin, F. (2007). Reşit Saffet Atabinen (1884-1965) ve türk turizmine katkıları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 26(42), 9-36.
- Ap, J. & Wong, K. K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551-563.

- Arıcı, S. & Pelit, E. (2021). İletişim temalı turist rehberliği alışmalarının biblioshiny programı ile bibliyometrik analizi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 4(2), 80-105.
- Ariya, G., Sempele, C. & Wishitemi, B. (2020). An evaluation of wildlife tourism destinations' attributes, overall satisfaction and revisit intentions: A tourist guides' perspective. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(6), 1220-1237.
- Banerjee, S. & Chua, A. Y. (2020). How alluring is the online profile of tour guides? *Annals of Tourism Research*, 81, 1-11.
- Barre, S. (2013). Wilderness and cultural tour guides, place identity and sustainable tourism in remote areas. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(6), 825-844.
- Berger, J. M. & Baker, C. M. (2014). Bibliometrics: An overview. *RGUHS Journal of Pharmaceutical Sciences*, 14(4), 81-92.
- Best, K. (2012). Making museum tours better: Understanding what a guided tour really is and what a tour guide really does. *Museum Management and Curatorship*, 27(1), 35-52.
- Brito, M. (2012). Cultural tourists requests from their tourist guides. *International Journal of Management Cases*, 14(1), 266-282.
- Bryon, J. (2012). Tour guides as storytellers—from selling to sharing. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(1), 27-43.
- Carvalho, I. (2021). Portuguese tourist guides and the digital age. *International Journal of Tour Guiding Research*, 2(1), 46-62.
- Chang, K. C. (2014). Examining the effect of tour guide performance, tourist trust, tourist satisfaction, and flow experience on tourists' shopping behavior. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(2), 219-247.
- Chikuta, O., Kabote, F. & Chikanya, N. (2017). Tour guides experiences with tourists with disabilities. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 8(2), 130-139.
- Chilembwe, J. M. & Mweiwa, V. (2014). Tour guides: Are they tourism promoters and developers? Case study of Malawi. *International Journal of Research in Business Management*, 2(9), 29-46.
- Christie, M., & Mason, P. (2003). Transformative tour guiding: Training tour guides to be critically reflective practitioners. *Journal of Ecotourism*, 2(1), 1–16.
- Clausen, H. B. (2013). North american migrants working as tour guides in alamos in mexico mobilities and imaginaries. *Diálogos Latinoamericanos*, 21, 125-142.
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29.
- apar, G., Toksöz, D. & Dönmez, B. (2018). Turizm rehberliği alanında yapılan akademik alışmaların incelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(2), 57-73.
- etinkaya, M. Y. & Öter, Z. (2016). Role of tour guides on tourist satisfaction level in guided tours and impact on re-visiting Intention: a research in Istanbul. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 7(1), 40-54.

- Çetin, G. & Yarcan, S. (2017). The professional relationship between tour guides and tour operators. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 17(4), 345-357.
- Çetinkaya, M. Y. & Öter, Z. (2015). Sustainable valorization of cultural heritage via tour guides: Turkish case of Ephesus ancient city. *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 13(6), 1401-1412.
- Çokişler, N. (2017). *Turizm rehberliği eğitiminde çeyrek asırdır değişmeyen parçalanmış yapı sorunu*. 3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı Cilt 2, Turizm Bakanlığı, Ankara, ss. 325-335.
- Çokişler, N. (2022). An overview of tour-guide training literature in Türkiye. *International Journal of Tour Guiding Research*, 3(1), 81-94.
- Çolakoğlu, O. E., Epik, F. & Efendi, E. (2017). *Tur yönetimi ve turist rehberliği*. Detay Yayıncılık.
- De Kadt, E. (1979). *Tourism: Passport to development. Perspectives on the social and cultural effects of tourism in developing countries*. Oxford University Press.
- El-sharkawy, O. K. (2015). Evaluating tourist satisfaction in accordance to tour guides performance: heritage guided tours in Egypt. *Tourismos*, 10(1), 81-99.
- Enomoto, S. (1998). The management of politeness in Japanese tour guiding discourse. *Japanese Studies*, 18(3), 295-310.
- Ercenk, G. (1992). Turist rehberliği mesleğinin sorunları ve çözüm önerileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 14-16.
- Eser, S. & Çakıcı, C. A. (2021). Does physical apperance of tourist guides affect tourist' satisfaction? *Turizm Akademik Dergisi*, 8(1), 297-308.
- Eser, S., Şahin, S. & Çakıcı, C. (2018). *Turist rehberliği*. Detay Yayıncılık.
- Fauziyah, I. (2012). Communication strategies used in the interaction between tourist guides and foreign tourists in borobudur temple. *Rainbow: Journal of Literature, Linguistics and Culture Studies*, 1(1), 1-14.
- Galı, N. (2022). Impacts of COVID-19 on local tour guides. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 20(6), 788-805.
- Gelbman, A. & Maoz, D. (2012). Island of peace or island of war: Tourist guiding. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 108-133.
- Geva, A. & Goldman, A. (1991). Satisfaction measurement in guided tours. *Annals of tourism Research*, 18(2), 177-185.
- Gorenak, M. & Gorenak, I. (2012). Challenges in education of tour guides and tour managers. *Informatologia*, 45(4), 287-296.
- Gültekin, S. & İçiğen, E. (2019). A research on professional tour guides emotional intelligence and problem-solving skills. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 20(2), 230-258.

- Güneş, N. & Çobankir Şengül, N. (2017). Antik dönemden günümüze turist rehberliği ve rehber pirleri. Ö. Güzel, V. Altıntaş, & İ. Şahin (Eds.) *Turist Rehberliği Araştırmaları Öngörüler ve Uygulamalar* içinde (ss. 3-26), Detay Yayıncılık.
- Howard, J., Smith, B. & Thwaites, R. (2001). Investigating the role of the indigenous tour guide. *Journal of Tourism Studies*, 12(2), 32-39.
- Hu, W. & Wall, G. (2013). Tour guide management in Hainan, China: Problems, implications and solutions. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 18(3), 205-219.
- Huang, S., Hsu, C.H.C. & Chan, A. (2010). Tour guide performance and tourist satisfaction: A study of the package tours in Shanghai. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 34(1), 3-33.
- Hughes, K. (1991). Tourist satisfaction: A guided “cultural” tour in North Queensland. *Australian Psychologist*, 26(3), 166-171.
- Jacobson, S. K. & Robles, R. (1992). Ecotourism, sustainable development, and conservation education: Development of a tour guide training program in Tortuguero, Costa Rica. *Environmental Management*, 16(6), 701-713.
- Jamaliah, M. M., Mgonja, J. T., Alazaizeh, M. M., & Powell, R. B. (2021). How does interpretive tour guiding promote tourists’ pro-environmental behaviour? Evidence from Tanzania. *Tourism Recreation Research*, 1-15.
- Jogarathnam, G., McCleary, K. W., Mena, M. M. & Yoo, J. J. (2005). An analysis of hospitality and tourism research: Institutional contributions. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29(3), 356-371.
- Kassawneh, M. S., Al Makhadmeh, I. M., Shatnawi, H. S. & Al Najdawi, B. M. (2019). The impact of behaviors and skills of tour guides in guiding tourist groups. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(1), 1-13.
- Kiprutto, N., Sitati, N., Ipara H. & Korir, J. (2012). Towards operationalization of tour guides’ performance. In *Information and Knowledge Management*, 2(8), 14-21.
- Kong, H. (2014). Are tour guides in China ready for ecotourism? An importance–performance analysis of perceptions and performances. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(1), 17-34.
- Koroglu, O. & Koroglu, A. (2012). The importance of using the emotional intelligence skills for tour guides and their performance. *Management And Education*, 8(3), 28-35.
- Kuo, N. T., Cheng, Y. S., Chang, K. C. & Chuang, L. Y. (2018). The asymmetric effect of tour guide service quality on tourist satisfaction. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 19(4), 521-542.
- Kuşluvan, S. & Çeşmeci, N. (2002). *Türkiye’de Turist Rehberliği Eğitiminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması*. Turizm Eğitimi Konferansı, 11-13 Aralık 2002, Bildiriler Kitabı, Ankara: Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü, 235-242.
- Law, R. & Cheung, P. (2008). An analysis of publications in leading tourism journals and its implications. *Journal of China Tourism Research*, 4(1), 78- 97.

- Leshem, A. (2013). Berlin: Sustainability and tour guides in a partial dark tourism destination. *Turizam*, 17(4), 177-184.
- Li, S., Chen, G., Liu, M., Xu, J., Cao, J. & Yang, J. (2022). How does tour guide humor influence tourist citizenship behavior? *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 50, 108-118.
- Li, Y., Song, Y., Wang, M. & Huan, T. C. T. (2021). The influence of tour guides' service quality on tourists' tour guide stigma judgment: An asian perspective. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 48, 551-560.
- Lin, Y. C., Lin, M. L. & Chen, Y. C. (2017). How tour guides' professional competencies influence on service quality of tour guiding and tourist satisfaction: An exploratory research. *International Journal of Human Resource Studies*, 7(1), 1-19.
- Liu, Y., Li, J. & Sheng, S. (2021). Brand co-creation in tourism industry: The role of guide-tourist interaction. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 49, 244-252.
- Lopez, E. M. (1980). The effects of leadership style on satisfaction levels of tour quality. *Journal of Travel Research*, 18(4), 20-23.
- Lovrentjev, S. (2015). Education of tourist guides: case of Croatia. *Procedia Economics and Finance*, 23, 555-562.
- Masadeh, M., Al-Ababneh, M., Al-Sabi, S. & Allah, M. H. (2018). Female tourist guides in Jordan: Why so few. *European Journal of Social Sciences*, 56(2), 89-102.
- McKean, P. F. (1976). *An anthropological analysis of the culture brokers of Bali: Guides, tourists, and Balinese*. İçinde Background paper for the UNESCO/World Bank seminar on the socio-cultural impacts on tourism (ss.7-11). Washington, D.C.
- Mısırlı, İ. (2015). Seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğü. Detay Yayıncılık.
- Min, J. C. H., Chen, S. H., Kao, M. Y. & Hsu, F. N. (2013). Study on the Indicators of Taiwanese Tour Guides' Service Quality. *I-Business*, 5(3B), 59-62.
- Mohamadkhani, K. & Ashrafi, M. (2013). A study on the effectiveness of tour guides training programs in Iran-Tehran. *Business & Economic Research (BER)*, 3(1), 153-162.
- Nettekoven, L. (1979). Mechanisms of intercultural interaction. İçinde E. de Kadt (Ed.) *Tourism: Passport to development*. Oxford University Press
- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (2023). *Turizm Araştırmaları Enstitüsü / Turizm Rehberliği (Doktora)*. Erişim adresi: <https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/801089/sayfa/1> Erişim tarihi: 30 Mart 2023
- Ninpradith, N., Viriyasuebphong, P. & Voraseyanont, P. (2018). A study of tour guide competency, service quality, and tourist satisfaction of chinese tourist. *Burapha Journal of Business Management Burapha University*, 7(2), 106-121.
- Nyahunzvi, D. K. & Njerekai, C. (2013). Tour guiding in Zimbabwe: Key issues and challenges. *Tourism Management Perspectives*, 6, 3-7.

- Parsons, H., Houge Mackenzie, S. & Filep, S. (2019). Facilitating self-development: How tour guides broker spiritual tourist experiences. *Tourism Recreation Research*, 44(2), 141-152.
- Pelit, E., Katircioğlu, E. & Kabakulak, A. (2022). Effects of tour guides' self-efficacy levels and autonomy perceptions on their job crafting behaviours. *European Journal of Tourism Research*, 30, 3011.
- Pereira, A. M. (2015). Tour guides and destination image: Evidence from Portugal. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 3(7-8), 129-150.
- Pereira, E. M. & Mykletun, R. J. (2012). Guides as contributors to sustainable tourism? A case study from the Amazon. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(1), 74-94.
- Pizam, A. (1999). The American group tourist as viewed by British, Israeli, Korean, and Dutch tour guides. *Journal of Travel Research*, 38(2), 119-126.
- Pizam, A. & Jeong, G. H. (1996). Cross-cultural tourist behavior: Perceptions of Korean tour-guides. *Tourism Management*, 17(4), 277-286.
- Pizam, A., Verbeke, J. M. & Steel, L. (1997). Are all tourists alike, regardless of nationality? The perceptions of Dutch tour-guides. *Journal of International Hospitality, Leisure & Tourism Management*, 1(1), 19-38.
- Pond, K. L. (1993) *The professional guide*. Van Nostrand Reinhold.
- Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği (1986). *Resmî Gazete* 19152 (02.07.1986). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051125-4.htm>
- Rabotić, B. (2010). *Tourist guides in contemporary tourism*. International conference on tourism and environment, Philip Noel-Baker University, Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, 4-5 Mart 2010 (ss. 353-364).
- Reisinger, Y. & Steiner, C. (2006). Reconceptualising interpretation: The role of tour guides in authentic tourism. *Current issues in tourism*, 9(6), 481-498.
- Reisinger, Y. & Waryszak, R. (1994). Japanese tourists' perceptions of their tour guides: Australian experience. *Journal of Vacation Marketing*, 1(1), 28-40.
- Scherle, N. & Nonnenmann, A. (2008) Swimming in cultural flows: Conceptualising tour guides as intercultural mediators and cosmopolitans. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 6(2), 120-137.
- Seyitoglu, F. (2020). Tourists' perceptions of the tour guides: The case of gastronomic tours in Istanbul. *Anatolia*, 31(3), 393-405.
- Smith, V.L. (1961) Needed: Geographically-trained tourist guides. *The Professional Geographer*, 13(6), 28-30.
- Syakier, W. A. & Hanafiah, M. H. (2022). Tour guide performances, tourist satisfaction and behavioural intentions: a study on tours in Kuala Lumpur city centre. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 23(3), 597-614.

- Şahin, S. & Acun, A. (2015). Turist rehberliği alanının bibliyometrik profili: Ulusal turizm kongreleri bildirileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(34), 213–234.
- Tătar, C. F., Herman, G. V. & Gozner, M. (2018). Tourist guides' contribution to sustainability in Romania. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 21(1), 282-287.
- Tetik, N. (2016). The effects of psychological empowerment on job satisfaction and job performance of tourist guides. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6(2), 221-239.
- Tolga, Ö., Korkmaz, H. & Atay, L. (2015). Lisans düzeyindeki turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına yönelik bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12(2), 26-41.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu (2012). *Resmi Gazete* 28331 (07.06.2012). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>
- ULAKBİM (2023). Bibliyometrik analiz sıkça sorulan sorular erişim adresi: <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> Erişim tarihi 20.12.2022.
- Ünlüönen, K. & Boylu, Y. (2009). *Türkiye'deki Örgün Turizm Eğitime İlişkin Rakamsal Gelişmelerin Değerlendirilmesi*. 10.Ulusal Turizm Kongresi, 21-24 Ekim 2009, Detay Yayıncılık.
- Van Raan, A. F. J. (2005). Fatal attraction: Conceptual and methodological problems in the ranking of universities by bibliometric methods. *Scientometrics*, 62(1), 133-143.
- Weiler, B. & Black, R. (2015). The changing face of the tour guide: One-way communicator to choreographer to co-creator of the tourist experience. *Tourism Recreation Research*, 40(3), 364-378.
- Weiler, B., Black, R. & Torland, M. (2014). Tour Guiding Research and Scholarship: A review of 50 years of research. M. Chien (Ed.), İçinde *CAUTHE 2014: Tourism and hospitality in the contemporary world: Trends, challenges and complexity* (ss. 1181–1185). Brisbane: School of Tourism, The University of Queensland.
- WFTGA (2023) World Federation of Tour Guide Associations. Erişim adresi: <http://www.wftga.org/> Erişim tarihi: 12.05.2023
- Wong, C. U. I. (2013). The sanitization of colonial history: Authenticity, heritage interpretation and the case of Macau's tour guides. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(6), 915-931.
- Wong, J. Y. & Lee, W. H. (2012). Leadership through service: An exploratory study of the leadership styles of tour leaders. *Tourism Management*, 33(5), 1112-1121.
- Yenipınar, U. & Çınar, B. (2018). Turizm rehberliği lisansüstü eğitiminin akademisyenler ve profesyonel turist rehberlerinin bakış açısıyla değerlendirilmesi. N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç & H. Ulusoy Yıldırım (Eds.), *Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar* içinde (ss. 114-131). Detay Yayıncılık.

- Yenipnar, U. & Zorkirişci, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ÷lkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- Yetgin, D. (2018). Gazi Üniversitesi Turizm Fak÷ltesi'nin kurum tarihi. N. Kozak (Ed.) İçinde *D÷nden Bug÷ne Türkiye'de Turizm Kurumlar, Kuruluşlar, Turizm Bölgelele ve Meslekler Cilt 10* (ss. 603-624). Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Projesi, Detay Yayıncılık.
- Yetgin, D. & Benligiray, S. (2019). The effect of economic anxiety and occupational burnout levels of tour guides on their occupational commitment. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 24(4), 333-347.
- Zhang, H. Q. & Chow, I. (2004). Application of importance-performance model in tour guides' performance: Evidence from mainland Chinese outbound visitors in Hong Kong. *Tourism Management*, 25(1), 81-91.
- Zillinger, M., Jonasson, M. & Adolfsson, P. (2012). Guided tours and tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(1), 1-7.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAşTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %30
2. yazar katkı oranı: %30
3. yazar katkı oranı: %30
4. yazar katkı oranı: %5
5. yazar katkı oranı: %5